

[Time:2.30 Hrs]

[Marks:75]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All question are compulsory.
 2. Figures to the right indicate full marks.
 3. Students answering in the regional language should refer in case of doubt to the main text of the paper in English.

- Q.1 A. Define the following term: (any three) 15
- 1) Educational and Social rights
 - 2) Disasters
 - 3) Disaster Preparedness
 - 4) Effective Listening
 - 5) Group Discussion
- OR
- B. Discuss the important constitutional and legal provisions for women in India.
- Q.2 A. .Discuss various types of violation of the rights of scheduled tribe. 15
- OR
- B. Discuss in detail the rights of minorities and redressal mechanisms available to them in case of their violations.
- Q.3 A. State the various effects of disasters on human life. 15
- OR
- B. What are the various human rights issues in addressing disasters?
- Q.4 A. Discuss the role of technology in everyday life with suitable examples. 15
- OR
- B. Explain the characteristics of science.
- Q.5 A. What is communication? Explain the advantages and disadvantages of oral and written communication. 15
- OR
- B. Describe the various styles of leadership.

[वेळ: २:३० तास]

[गुण:७५]

कृपया तुम्हाला योग्य प्रश्नपत्रिका मिळाली आहे का ते तपासा.
 सूचना: १ सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २ उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
 ३. प्रादेशिक भाषेत उत्तर देणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी शंका असल्यास पेपरच्या मुख्य मजकुराचा इंग्रजीमध्ये संदर्भ द्यावा.

- प्र.१ अ. खालील संज्ञा स्पष्ट करा. (कोणत्याही तीन) १५
- १) शैक्षणिक आणि सामाजिक हक्क
 - २) आपत्ती
 - ३) आपत्तीला तोंड द्यायची तयारी
 - ४) प्रभावी श्रवणक्रीया
 - ५) गटचर्चा
- किंवा
- ब. भारतातील महिलांसाठी असलेल्या घटनात्मक आणि वैज्ञानिक तरतुदींची चर्चा करा.
- प्र.२ अ. अनुसूचित जमातीच्या हक्कांच्या वेगवेगळ्या प्रकारे होणा-या पायमल्लींवर चर्चा करा. १५
- किंवा
- ब. अल्पसंख्यांकांच्या हक्कांची चर्चा करा आणि जर त्यांची पायमल्ली झाली तर उपलब्ध हक्क संरक्षक यंत्रणेबद्दल लिहा.
- प्र.३ अ. आपत्तीचे मानवी जीवनावर होणारे परिणाम विशद करा. १५
- किंवा
- ब. आपत्तींना तोंड देताना उद्भवणारे मानवी हक्कांसंबंधित विविध प्रश्न कोणते ?
- प्र.४ अ. रोजच्या जीवनातील तंत्रज्ञानाच्या भूमिकेची योग्य उदाहरणासहित चर्चा करा. १५
- किंवा
- ब. विज्ञानाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- प्र.५ अ. संज्ञापन म्हणजे काय ? तोंडी आणि लेखी संज्ञापनाचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा. १५
- किंवा
- ब. नेतृत्वाच्या विविध शैलींचे वर्णन करा.

